

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет корекційної та соціальної педагогіки і психології
Кафедра психолого-медико-педагогічних основ корекційної роботи

СИЛАБУС
з дисципліни
Психологія

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Психологія
Викладачі	Рухзевич Ірина Леонідівна
Профайл викладачів	http://.kpnu.edu.ua/
E-mail:	rudzevych@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/enrol/index.php?id=489
Консультації	понеділок

2. Анотація до курсу

«Психологія» є вибірковою дисципліною професійної підготовки, на вивчення якої передбачається 120 год., з яких для денної форми навчання: 40 аудиторних год. (20 лекційних год., 20 год. практичних занять), 80 год. самостійної роботи; для заочної форми навчання: 12 аудиторних год. (6 лекційних год., 6 год. практичних занять), 108 год. самостійної роботи.

За результатами навчання здобувач вищої освіти оволодіє основними компетентностями, необхідними для:

- вільного та осмисленого використовувати термінологічний апарат психології;
- застосування в практичній психолого–педагогічній діяльності основні методи дослідження психології (спостереження, опитування, експеримент);
- визначення (діагностики) характеристики та особливості прояву різних психічних процесів, станів і властивостей людини (учнів), залежно від ситуації та обставин;
- розрізнення індивідуально-психологічних якостей та властивостей, а також характеристики людської особистості (зокрема учнів), в цілому, з метою найефективнішої взаємодії в різних видах діяльності

3. Мета курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія» є сформувати теоретико-методологічні знання з загальної психології, на основі теоретичних знань, озброїти вміннями і навиками визначення психологічного контексту в умовах практичної діяльності.

4. Основні підходи до вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни ґрунтується на партнерській співпраці викладача і студента, особистісно-орієнтованому підході до освіти, принципі систематичності та послідовності в освіті, аналітико-синтетичній професійно спрямованій діяльності здобувача вищої освіти.

5. Результати навчання

За результатами вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати:

1. основні категорії, поняття загальної психології;
2. історичні передумови, перспективи розвитку психології;
3. головні теоретичні напрями сучасної психології;
4. теоретично обґрунтовані методи дослідження психічних процесів та особистості

вміти:

1. дотримуватися певного методологічного підходу до психологічного дослідження та аналізу психічних процесів;
2. орієнтуватися у різноманітних теоріях, критично аналізувати різні підходи до основних психологічних категорій, враховувати отримані знання в практичній діяльності;
3. визначати основні властивості особистості, психологічні механізми детермінації її поведінки;
4. враховувати індивідуальність, неповторність, внутрішній потенціал самотворення особистості;
5. правильного аналізу психічного розвитку дітей, складання психолого-педагогічної характеристики на них;
6. використання різних форм, методів і засобів при проведенні психологічних корекційних групових та індивідуальних занять

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	1	1
Семестр вивчення	1	1
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120	120

Кількість годин навчальних занять	40	12
Лекційні заняття	20	6
Практичні заняття	20	6
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна робота	80	108
Форма підсумкового контролю	залік	залік

7. Організація навчання.

Навчальна програма дисципліни передбачає вивчення 10 тем, кожна з яких розглядається на лекційних і практичних завданнях (для студентів денної форми навчання) і передбачає попереднє оволодіння знаннями і вміннями з дисциплін «Психологія мовлення», «Нейропсихологія», «Вікова психологія».

Організація навчання передбачає цілеспрямовану самостійну роботу студентів, виконання практичних завдань аналітичного, узагальнюючого професійно спрямованого характеру.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Діяльнісний підхід до формування особистості

Тема 1. Вступ до психології. Предмет, завдання, розвиток та методи психології. (2 год. лк, 2 год. практ. зан.). Предмет психології як науки. Структура психологічних явищ. Основні етапи історії психології; школи, концепції, напрями у психології. Природа психічного з точки зору категорії відображення. Мозок і психіка: принципи і загальні механізми зв'язку. Функції психічного та їх представлення (локалізація) в головному мозку. Теоретико-методологічні основи психологічної науки: методологія, принципи, методи дослідження. Основні етапи психологічного дослідження. Характеристика конкретних методик психологічного дослідження: організаційні (порівняльний, лонгітюдний, комплексний); інтерпретаційні (генетичний, структурний); методи кількісної та якісної обробки даних (методи математичної статистики); емпіричні методи (основні та допоміжні, експериментальні і неекспериментальні, діагностичні).

Тема 2. Відчуття і сприймання (2 год. лк, 2 год. практ. зан.). Поняття про відчуття: відчуття як первинна форма орієнтування організму в довкіллі. Класифікація та види відчуттів: дистантні (зорові, слухові, нюхові), контактні (смакові, больові, тактильні); екстероцептивні; інтероцептивні (органічні відчуття); пропріоцептивні (кінестетичні, статичні). Загальні закономірності відчуттів: пороги чутливості, адаптація, взаємодія відчуттів, сенсibilізація, синестезія, контраст, індукція. Властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація. Поняття про сприймання. Природа

сприймання. Загальні властивості та індивідуальні особливості сприймань (предметність, цілісність, структурність, контактність, осмисленість, категоріальність, вибірковість, аперцепція, динамічний стереотип, установка). Ілюзії, галюцинації та їх причини. Класифікація і види сприймань: за провідним аналізатором (зорові, слухові, нюхові, смакові, дотикові, статичні, кінестетичні); за формами існування матерії (простору, руху, часу). Мимовільне та довільне сприймання. Спостереження як форма довільного сприймання.

Тема 3. Пам'ять, мислення та мовлення. (2 год. лк, 2 год. практ. зан.).
Поняття про пам'ять. Пам'ять людини (довільна, логічна, опосередкована. Природа пам'яті: теорії і закони пам'яті. Класифікація і види пам'яті: за часом збереження матеріалу (миттєва, короткочасна, оперативна, довготривала, генетична); за переважаючим аналізатором (зорова, слухова, тактильна, смакова, нюхова); за змістом того, що запам'ятовується і відтворюється (образна, словесно-логічна, рухова, емоційна); за характером участі волі в процесах запам'ятовування і відтворення матеріалу (мимовільна і довільна). Процеси і закономірності пам'яті: запам'ятовування (мимовільне – довільне, механічне – логічне, оперативне). Заучування і прийоми його організації. Умови ефективності запам'ятовування. Відтворення (мимовільне – довільне, впізнавання, пригадування, спогади). Збереження і забування. Ремінісценція. Ретроактивне і проактивне гальмування. Закон забування Г. Еббінгауза. Поняття про мислення. Мислительні дії і операції (порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація). Класифікація та види мислення: за змістом (наочно-дійове, наочно-образне, абстрактне); залежно від змісту задач, у розв'язання яких воно включається (технічне, наукове, художнє); за характером завдань (практичне, теоретичне, інтуїтивне, аналітичне); за ступенем новизни і оригінальності (репродуктивне і продуктивне); реалістичне, аутистичне, егоцентричне. Індивідуальні відмінності у мисленні людини (глибина – поверховість, послідовність – непослідовність, самостійність – несамостійність, критичність – некритичність, гнучкість – негнучкість, швидкість - повільність). Поняття мови і мовлення. Види мови і мовлення: монологічне, діалогічне; усне, письмове; внутрішнє, зовнішнє. Елементи мови і мовлення. Функції мови і мовлення: експресивна, змістова.

Тема 4. Увага та уява. (2 год. лк, 2 год. практ. зан.). Поняття про увагу. Функції уваги. Види уваги: мимовільна (пасивна) і довільна (активна), післядовільна; природна і соціально-обумовлена; безпосередня і опосередкована; чуттєва, інтелектуальна, моторна. Форми уваги: зовнішня і внутрішня; колективна, групова, індивідуальна. Властивості уваги: спрямованість, зосередженість, стійкість, тривалість, концентрація, інтенсивність, коливання (флукуація), розподіл, переключення, обсяг, широта, активність. Поняття про уяву як вищий пізнавальний процес. Фізіологічна основа уяви. Процеси, основні

прийоми створення образів уяви (акцентування, гіперболізація, аглютинація, типізація, схематизація, аналогія). Класифікація та види уяви: у зв'язку із застосуванням волі (активна - довільна; пасивна - мимовільна); залежно від характеру діяльності людини (продуктивна - творча; репродуктивна - відтворююча); за змістом (художня, технічна, наукова). Мрія, фантазія, сновидіння, галюцинація. Функції уяви (уявлення дійсності в образах; регулювання емоційних станів; участь в довільній регуляції пізнавальних процесів і станів; формування внутрішнього плану дій). Роль уяви в різних видах діяльності (науковій, технічній, художній). Уява і педагогічна діяльність. Розвиток уяви у дітей.

Тема 5. Емоції і почуття. Воля. (2 год. лк, 2 год. практ. зан.). Поняття про емоції і почуття. Функції емоцій і почуттів. Психологічні теорії емоцій, їх фізіологічна основа. Види емоцій: прості і складні, вроджені і набуті. Види почуттів: моральні, інтелектуальні, естетичні. Форми переживання емоцій і почуттів: афекти, настрої, стрес, пристрасті, потяги. Емоційні стани (страх, тривога, сором, гнів, роздратування, радість та ін.). Розвиток і виховання культури емоцій і почуттів у дітей. Поняття про волю. Функції волі (спонукальна і гальмівна; спрямовуюча і регулююча). Класифікація вольових якостей особистості: первинні (базальні) – сила волі, енергійність, наполегливість, витримка, сміливість тощо; вторинні (характерологічні) – хоробрість, рішучість, впевненість в собі, самоволодіння та ін.; третинні (морально-ціннісні) – відповідальність, принциповість, обов'язковість, ініціативність, діловитість та ін. Розвиток та виховання вольової активності людини: позитивні та негативні вольові якості.

Тема 6. Спілкування та діяльність. Конфлікти у житті людини. (4 год. лк, 4 год. практ. зан.). Поняття про спілкування. Сприймання і розуміння людьми один одного як аспект міжособистісного спілкування. Взаємини та ставлення. Засоби спілкування. Функції спілкування (комунікативна, перцептивна, інтерактивна). Різновиди спілкування (міжособистісне, особистісно-групове та міжгрупове). Діяльність як психологічна проблема. Діяльність як фактор розвитку індивіда і становлення людської особистості та індивідуальності. Зміст і структура активності і діяльності: потреба, мотив, задача, дія (операція), результат, контроль і оцінка. Внутрішні і зовнішні компоненти діяльності інтеріоризація та екстеріоризація. Види людської діяльності (спілкування, гра, навчання, праця); їх освоєння і розвиток. Поняття конфлікт. Психологічна сумісність і конфлікт у міжособистісних стосунках. Основи згуртованості колективу. Сприймання і розуміння людьми одне одного у групах

Тема 7. Особистість. (2 год. лк, 2 год. практ. зан.). Поняття особистості в психології. Людина, індивід, особистість, індивідуальність. Особистість як об'єкт

і суб'єкт соціальної взаємодії. Теорії особистості. Склад і структура особистості: спрямованість особистості, що визначає її активність і діяльність; індивідуально-психофізіологічні властивості особистості (статеві, вікові особливості, патологічні зміни, темперамент); соціально-психофізіологічна характеристика особистості (психічні процеси, стани, властивості, характер); соціально-генетичний аспект особистості (задатки, здібності, досвід людини). “Я-концепція” та її компоненти: когнітивний, емоційно-оцінний, поведінковий. Самооцінка – центральний компонент “Я-концепції”: за рівнем (висока, середня, низька); за співвіднесенням з реальними успіхами (адекватна, неадекватна); за особливістю функціонування (конфліктна, безконфліктна). Рівень домагань. Самоповага. Формування та розвиток особистості.

Тема 8. Темперамент. Характер . Здібності. (2 год. лк, 2 год. практ. зан.).

Поняття про темперамент. Психологічна характеристика та властивості типів темпераменту: холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік. Особистість і темперамент: проблеми виховання, навчання і професійної діяльності. Поняття про характер. Провідні риси характеру (емоційно-вольові, когнітивно-пізнавальні (інтелектуальні), морально-ціннісні; мотиваційні). Акцентуації рис характеру. Поняття про здібності. Структура здібностей: загальні та спеціальні здібності. Здібності, обдарованість, талант, геніальність, майстерність. Різновиди здібностей. Формування та розвиток здібностей.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні:

1. Психологія/В.В. Зарицька; М-во освіти і науки України та ін.:вступ до спец.: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ.: Центр учбової літератури, 2007 .288 с.
2. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ :ВД "Професіонал", 2004 .304 с.
3. Дуткевич Т.В. Загальна психологія (Конспект лекцій): Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2002. 96 с.
4. Загальна психологія: Підручник / О.В.Скрипченко, Л.В. Долинська та ін. – К.: Либідь. 2005. С.464.
5. Загальна психологія: Практикум /В.В. Волошина, Л.В. Долинська, С.О. Ставицька, О.В. Темрук: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Каравела, 2006 . 280 с.
6. Максименко С.Д. Загальна психологія /М-во освіти і науки України, нац. мед. ун-т ім. О.О. Богомольця: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів .-2-ге вид., перероб. та доп.-К.: Центр навч. літератури,2004 . 272 с.

7. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі. Моделювання психологічних новоутворень: генетичний аспект. Київ: Форум, Т.2, 2002.

Додаткова література:

1. Выготский Л.С. История развития высших психических функций. // Собр. соч.: В 6 т. – М.: Педагогика, 1983. – Т. 3. 328 с.
2. Выготский Л.С. Проблемы развития психики. Собрание сочинений. Москва: Педагогика, 1983. Том 3
3. Выготский Л.С. Психология. М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. 1008 с. (Серия «Мир психологии»).
4. Лурия А.Р. Маленькая книжка о большой памяти. Москва, 1994.
5. Лурия А.Р. Об историческом развитии познавательных процессов. – Москва: Наука, 1974. 172 с.
6. Максименко С.Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці: методологія, методи, програми, процедури. Київ, 1998.
7. Моляко В.С. Концепція виховання творчої особистості. // Радянська школа, №5, 1991.
8. Немов Р.С. Психология. Общие основы психологии. Кн. 1. Москва: Просвещение. Владос. 1994. 576 с.
9. Немов Р.С. Психология. Психодиагностика. Кн. 3. Москва, 1993.
10. Практикум із загальної психології : для подвійних спеціальностей / Укладачі Л.В. Долинська, С.О. Ставицька, В.В.Волошина.: Київ, 2003. 140с.
11. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості. – Київ, 1996.
12. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. Санкт-Петербург, 1999. 420 с.
13. Симонов В.П., Ершов П.М. Темперамент, характер, личность. Москва, 1984.
14. Шостак В.І. Природа наших відчуттів. Київ, 1989.

Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

8. Вимоги до оцінювання

Поточне оцінювання здійснюється на підставі якісного аналізу теоретичних знань здобувача вищої освіти, виконання студентом практичних завдань та самостійної роботи. Враховується рівень сформованості програмних компетентностей навчання, що містяться в освітній програмі.

Кількісне оцінювання результатів навчання

Поточний і модульний контроль (80 балів)		Самостійна робота (20 балів)	Сума
Поточний контроль	МКР	20 балів	100
40 балів	40 балів		

9. Політика курсу.

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12.

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Модульна контрольна робота (МКР – 40 балів)

МКР передбачає перевірку знань і вмінь студентів з дисципліни. МКР містить теоретичні та практичні завдання. Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі студенти. Позитивна оцінка за МКР не покращується. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість, ліквідація якої є обов'язковою.

Самостійна робота (20 балів)

Контроль за самостійною роботою здійснює викладач на практичних заняттях та консультаціях. Студенти для виконання завдань самостійної роботи заводять окремий зошит.

Семестровий залік

Якщо студент виконав всі завдання практичних занять, звітував на консультаціях чи заняттях про результати самостійної роботи, то він одержує залік. Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком навчального процесу. Після цього вони усно відповідають на питання до заліку.

Вивчення дисципліни передбачає академічну доброчесність викладача і студентів; вміння студентів бути самостійними, незалежними, креативними при виконанні самостійних завдань.